

Oponentský posudek pro řízení o jmenování profesorem Doc. Mgr. Juraje Malíčka, Ph.D.

(řízení pro obor Estetika, konané na Filozofické fakultě Univerzity Konštantína Filozofa v Nitře)

Žádost o inaugurační řízení o jmenování profesorem podává doc. Juraj Malíček po souvislé pedagogické vysokoškolské činnosti, kterou vykonává od roku 1998; hodnost Ph.D. získal v roce 2008, docentem v oboru estetika byl jmenován v roce 2015. Má za sebou tedy více než dvacetileté působení v oboru (po celou dobu na Ústavu literárnej a umeleckejej komunikácie FF UKF v Nitře), v němž si našel vlastní pole působnosti, jímž je oblast populární kultury, uchopovaná jak v teoretizujícím, tak i v kulturně-historickém a mediálním rozměru. Učí soustavně předměty věnované interpretaci a dějinám filmu, videoher, teorii populární kultury a dějinám estetického myšlení. Vedl dvacet obhájených diplomových prací a dvanáct prací bakalářských. Pod jeho vedením úspěšně dokončili doktorské studium dva doktorandi. Malíčkovu pedagogickou činnost je třeba ocenit i z hlediska, že se věnuje tématům, která nejsou ve slovenském (ale podobně i českém) kontextu podloženy souvislou badatelskou tradicí a literaturou, kterou by bylo možné pouze konspektovat a komentovat. Jde o kurzy, které nemají letitou vyzkoušenou tradici a ověřené postupy výkladu a aktivního začlenění studentů; naopak jde o kurzy, jejichž výkladovou podobu a způsob interakce je teprve třeba hledat, ověřovat, což si žádá odvalu experimentovat, a to včetně nutnosti posunout přirozený fanouškovský zájem studentů na analyticko-akademickou rovinu, v níž vlastní dojmy či zážitky vytvářejí jen velmi dílčí reservoár toho, co je nutné reflektovat.

Rozsáhlé a přínosné je i Malíčkovu publikované dílo. Uvažování o populární kultuře se na Slovensku – podobně jako v Česku – začalo intenzivně rozvíjet teprve v posledních patnácti letech a Malíček nabídl hned na počátku své publikační dráhy podstatný podnět – knihu *Vademecum popkultury: Estetika popkultury s dôrazom na jej okraj, periferie, subžánre* (2008), v níž dokázal vyčlenit základní jevy a rysy, které lze uchopit jako specifické pro teoretizaci a abstrahování mechanismů fungování populární kultury, a to v oblasti autorské, textové i recepční. Malíčkovu uvažování o populární kultuře aktivně a podnětně rozvíjí odkaz Nitranské školy recepční estetiky, ale zároveň i zpracovává a rozvíjí podněty soudobé kulturní teorie světové. Takto dokázal rozvinout pojem zkušenosti, vycházející z tradice amerického pragmatismu, a učinit z něj základní estetickou kategorii, která postihuje specifičnost vnímání popkulturních děl, v anglicky vydané monografii *The Pleasure of Appearance and Knowledge: Pop Culture as Experience* (2016; slovenská verze vyšla 2021). Zde rozvíjí již etablované sémantické uchopování kulturního díla směrem k širším, kontextovým a pragmatickým dimenzím, v čemž navazuje na podněty prof. Ľubomíra Plesníka, jež se objevovaly už od druhé poloviny 80. let 20. století. Přínosné je i jeho vymezení konceptu hrdinství a analýza stěžejní kategorie popkulturního hrdiny, kterou nabízí ve svém příspěvku do sborníku *Zborník o populárnej kultúre: Popkulturný hrdina vo virtuálnej realite* (2008), který také spolueditoval. Cenné a podnětné jsou i Malíčkovy kulturně historické práce, věnované historickému komiksu (sborník *La memoria a fumetti / Paměť v bublinách*, Benátky, Itálie, 2016, spoluautor studie Martin Boszorád), filmovým adaptacím či vztahu četby a hraní počítačových her, jež publikoval v recenzovaných akademických časopisech. Pro Malíčkovu publikační dílo je příznačné, že jej zajímají díla a jevy, jež jsou

nějak konkrétně historicky situované, ale zároveň skýtají i obecnější teoretický potenciál, tedy kladou otázku po tom, jak je uchopovat a jak skloubit akademický a racionálně-analytický přístup s přístupem zaníceným, aktivním, fanouškovským; to je patrné především na rozsáhlé knize *Naše filmové storočie* (2014, spoluautor František Gyafráš). A stejně tak je příznačné, že jej zajímají jevy a díla aktivně a dynamicky se přesouvající a transformující – ať už adaptování podob tištěného textu do filmového či televizního média, anebo posun od textově fixovaného literárního provedení k interaktivnímu a otevřenému provedení videohernímu. Fenomén hry jako klíčový interpretační koncept je ostatně rozvíjen v jeho uvažování a psaní průběžně. Velice cenné je i to, že Malíčkovovo bádání na poli populární kultury nevytváří nějakou separovanou enklávu pro fanouškovské zájemce, ale je integrálně vkládáno do rámce soudobého uvažování v oblastech estetiky a teorie kultury. Není tedy jakousi okrajovou alternativou a protipólem akademické reflexe „vysokého“ umění, ale je přirozeným krokem na cestě k eliminaci historicky zkonstruované bariéry mezi údajně „vysokým“ a údajně „nízkým“ uměním. A přirozeně se propojuje i s bádáním v oblasti sociologie (výzkumy subkultur) a studia nových médií, ale i filmových či komiksových studií.

Vliv Malíčkovy pedagogického a publikačního působení je zřejmý i v ohlasech, které jeho dílo vykazuje. Ze způsobu, jímž je Malíčkovovo dílo využíváno a jak je k němu referováno, je zjevné, že jde o dílo, které problematiku originálně řeší, klade nové a produktivní otázky a na tyto otázky hledá neotřelé odpovědi. Zatímco za některými uchazeči o profesorské posty z jeho generace je vidět jen mechanická práce a ochota obvyklými způsoby zpracovat v grantovém či konferenčním výstupu požadované kvantum materiálu, Malíček hledá nové a nevyzkoušené cesty, zasazuje jevy a prvky materiálu do neotřelých souvislostí a rámců, v nichž vystupuje mnohem produktivnější spektrum jevů a otázek. Zároveň je z jeho odborných výstupů zcela zřetelně vidět, že nejde o rutinu a hromadění potřebných publikačních výstupů, ale že u zrodu publikace stojí zanícení, upřímný zájem o to, jak vlastně daný jev či text uchopit, a otevřenost co nejširšímu spektru odpovědí. Proto je také Malíčkovovo dílo výsostně dialogické – podněcuje k dalšímu rozvíjení a navazování, klade podněty a otázky. Není uzavíráno do sebe sama, aby precizovalo strnule a repetitivně budovaný systém, ale vytváří otevřenou, proměňující se strukturu. Proto je ze soupisu citačních ohlasů zřejmé – a nepřekvapivé – že jej citují jak výsostně odborné akademické práce, tak i práce popularizační a interpretačně aplikované.

Na dosavadní odborné kariéře doc. Juraje Malíčka je třeba ocenit i fakt, že jeho výzkumná práce jde ruku v ruce s prací pedagogickou. Do výuky vnáší témata, jímž se právě badatelsky věnuje, a zároveň zkušenost se studenty a jejich recepcí a analýzou děl reflektuje zpětně i v práci badatelské. V jeho případě tedy nejde o bádání v příznačné věži ze slonoviny, které by se ohlíželo jen na formální bibliometrickou působivost vlastní bibliografie. Proto nepřekvapí, že kromě zcela odborných publikací je i autorem řady článků populárních, recenzí, ale také spoluautorem šesti vysokoškolských učebnic či iniciátorem a původním šéfredaktorem časopisu *A & P Art Communication & Popculture Časopis pre umeleckú komunikáciu a popkultúru*, který je jediným akademickým časopisem zaměřeným primárně na akademické bádání o populární kultuře ve střední Evropě.

Oblast populární kultury byla ve středoevropském prostoru akademicky legitimizována teprve v uplynulých dvaceti letech, a to jak v souvislosti s nástupem nových oborů, jako jsou mediální a kulturní studia, ale také s generačním posunem, kdy i etablovaní univerzitní profesori se začali věnovat zkoumání detektivních příběhů, westernů či populární hudby. Juraje Malíčka lze z tohoto hlediska vnímat jako zakladatelskou osobnost akademického studia populární kultury na Slovensku; osobnost, jež má rozhled i po mezinárodním dění na poli výzkumu populární kultury; osobnost, jež má renomé v širším středoevropském prostoru a jež je vnímána jako člověk s inspirativními podněty, které negeneruje nahodile, ale je schopen a ochoten je průběžně a kontinuálně scelovat do otevřeně strukturovaného celku, v němž vystupuje nosnost a komplexita těchto podnětů.

Domnívám se, že dosavadní pedagogický a výzkumný výkon a přínos, který za doc. Jurajem Malíčkem stojí, je zcela dostatečným podkladem pro to, aby mu příslušela hodnost univerzitního profesora. **A udělení akademické hodnosti profesora tímto jednoznačně podporuji a doporučuji.**

V Praze dne 21. 1. 2022

Prof. PhDr. Petr A. Bílek, CSc.

ředitel Ústavu věd o umění a kultuře Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích,
profesor Ústavu české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy